

РОБОТА З ОБДАРОВАНОЮ МОЛОДДЮ

учитель Северин В.М., доц. Брацихін В.М.

Творчість людини - це спосіб її самовираження, це вміння реалізувати свої знання і практичний досвід при розв'язуванні конкретної проблеми, причому новим, оригінальним методом. Здатність до творчості і загальний розвиток особистості щільно пов'язані між собою, вони і залежать одна від одної і є фундаментом для подальшого суцільного розвитку. Природно, що у школі цьому приділяється велика увага.

Доведено, що інтенсивний розвиток особистості відбувається лише в тому разі, коли навчання випереджає інтелектуальний рівень розвитку дитини.

У наш час набуває особливо великого значення дослідницький підхід у навчальній діяльності учнів, застосування різних форм навчально-виховної роботи творчого характеру.

Систематична цілеспрямована робота з учнями складається з трьох етапів: "розуміння", "засвоєння", "творчий розвиток".

На першому етапі важливо добитися від учнів чіткого розуміння понять, законів, явищ фізики. Це всі учні повинні отримати на уроці.

"Засвоєння" навчального матеріалу носить характер використання отриманих основних знань на попередньому етапі та розв'язку якісних, розрахункових та експериментальних завдань. Розв'язуючи так звані "ключові" завдання, які є одним з елементів розв'язку більш складних завдань, учні переходять до завдань творчого характеру.

Останній, найскладніший етап - "розвиток творчих здібностей".

Найбільш активно проходить формування навичок творчого стилю мислення учнів у період підготовки і участі школярів в олімпіадах. Підготовка до олімпіад здійснюється як на уроках, так і в позаурочний час індивідуально, і колективно, навіть у різновікових групах школярів.

Важливу роль у підготовці учнів до олімпіад займає розв'язок задач евристичного типу, задач з частковим наданням вихідних умов, або задач з неоднозначними відповідями. Приклади евристичних задач наведені у наших доповідях у цьому збірнику тез.

Прикладом задачі з кількома відповідями є наступна.

В деякій оптичній системі точкове джерело світлових променів співпадає зі своїм зображенням. Наведіть можливі оптичні схеми такої системи.

Прикладом задачі з багато рівневою складністю є творча лабораторна робота: *визначити густину тіла, яке плаває у воді. Можна застосовувати будь які дії, крім прямого або непрямого зважування тіла.*

Якщо при цьому буде застосовано визначення періоду малих коливань тіла у воді, то можливі такі варіанти підходу до задачі – застосування тільки сили Архімеда, потім урахування можливого впливу сил поверхневого натягу та сил тертя, потім урахування «приєднаної маси».

Ефективним засобом формування творчих рис особистості є підготовка учнів до турнірів юних фізиків і участь у них. Вплив турнірів на розвиток обдарованої дитини важко переоцінити. Процес підготовки розвиває в учнях наполегливість, ініціативність, впевненість у собі, формує вміння захищати власні ідеї та думки.

Для переможного виступу в турнірі юних фізиків від кожного члена команди очікується глибоке різностороннє знання фізики та математики, уміння чітко і лаконічно викладати свої думки, швидко приймати рішення, мати невичерпну жагу перемоги і все це необхідно доповнити бажанням кожного члена команди допомогти іншим.

Така сукупність якостей є характерною рисою реального лідера. З цим пов'язана і певна небезпека для обдарованої дитини. На жаль, лідерами не народжуються, лідерами стають, але стають тільки тоді, коли їм створюють відповідні умови. Складності формування сильної особистості значно збільшуються по відношенню до обдарованої талановитої дитини. Такі діти звикають до навчання без зусиль, перестають працювати над собою і непримітно для себе деградують до рівня середнього учня. А потім у таких учнів може навіть виникнути комплекс «невизнаного генія» з тяжкими наслідками для майбутнього.

Для запобігання цього завжди треба приділяти увагу і час для відповідної психологічної допомоги обдарованим дітям. Тому окрім підготовки з фізики важлива роль належить формуванню у учня деяких якостей активної творчої особистості. До таких якостей можна віднести:

- глобальне включення у свою діяльність (укріплення віри учнів у свої сили і здатності);
- опора на власні сили (розуміння ролі викладача як корисної, але другорядної порівняно з роллю власної праці);
- внутрішня мотивація діяльності (пробудженню усвідомленого відношення до фізики, як основній цілі життя);
- духовне розкріпачення особистості (розвиток асоціативного і евристичного мислення);
- укріплення психо-емоційної стійкості (спроможність самостійно захистити себе від психологічної травми при невдачі, вміння критично оцінювати себе і свої дії).

Дрімаюча у кожній дитині потреба до самоутвердження часто не реалізується через гнітючу для його волі всебічну регламентацію поведінки в родині і школі. До 9-10 класу у дітей виробляється стійкі поведінкові звички, які змінити вже практично неможливо.

Тому пошуки, відбір і початок індивідуальної роботи з обдарованою молоддю потрібно починати якомога раніше, навіть з 4-5 класу.